

שבת הראי"ה

פרשת
ויקרא

גליון
השנה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל

רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

גליון מספר 56

יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זצ"ל * שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת- ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com
ליצירת קשר עם הארגון ניתן להתקשר: 0507-583810 * תרומות ניתן להפקיד בבנק הדואר חשבון מס' 20778885 * ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il

אורות הראי"ה

הראי"ה ותורת הגר"א מוילנא (י"ג)

פרק י"ג: העלמת האמת

בשבועות האחרונים למדנו על ההשפעה של תורת הגר"א על מרן הראי"ה, בהלכה ובאגדה. הבאנו את עדותו של הגה"צ ר' יצחק הוטנר זצ"ל שאמר: "הרב היה איש הגר"א", והראנו את המקומות בהם התבטאה השפעה גדולה זו.

בעקבות הדברים שכתבנו, שאלו אותנו מספר קוראים שאלה מעניינת: אם באמת דרכו של הראי"ה היא המשך ישיר של תורת הגר"א, מדוע כלפי הראי"ה היו קנאים שחלקו עליו ומיררו את חייו, ואילו ביחס לתורת הגר"א לא מצינו שמישהו חלק עליה.

קודם שנענה על שאלה זו נבהיר, כי מה שהפריע לקנאים בתורתו של הראי"ה, לא היו הדברים החדשים שבתורתו. המעיין בדבריו של הראי"ה יוכל למצוא מקורות רבים לדבריו בספרי הקבלה, כפי שנראה להלן. ואם אמנם הקנאים לא היו בקיאים כמותו במקורות עליהם נסמכו דבריו, וממילא לא הבינו את דבריו כלל, לא זאת הייתה הבעיה.

המניעים למחלוקת הנוראה והביזוי ת"ח שעשו, היו שיקולים קטנוניים של רווח כספי או מעמד חברתי גבוה שהתכוונו להשיג בעזרת מחלוקתם, ואצל חלקם נבע הדבר סתם מרוע לב, אכזריות ואופי קנאי. מחלוקתם של הקנאים הייתה במפורש 'שלא לשם שמים', ומפני כך נענשו על כך ברבות הימים, בידי שמים. חלקם מתו בגיל צעיר, חלקם חלו במחלות קשות, וכדו', כפי שהודיעו רבותינו את עונשם החמור של בעלי מחלוקת.

בדברים שלהלן ננסה לענות על שאלה חשובה זו, ונראה כי גם תורתו של הגר"א – בעיקר בהשקפתו על הגאולה – נתקלה בהתנגדות חריפה וקשה, אף מצד רבנים מפורסמים. גם כלפיה נלחמו הקנאים בצורות שונות, כאשר הדרך הפשוטה ביותר היא:

להעלים ולהשכיח את תורת הגאולה של רבינו הגר"א.

ובאמת, בעוה"ד הצליחו הקנאים במלאכתם, וכך הטמיעו בקרב הציבור את התחושה שכביכול הראי"ה 'חידש' מליבו את ההשקפה החיובית ביחס לציונות ולגאולה. אותם קנאים אף גרמו למיעוט הכרת תורת הגאולה של הגר"א. השלב הבא היה, כאשר קמו אנשים ואמרו שהם מתנגדים לתורת הראי"ה, ולא ידעו שבעצם הם מתנגדים לתורת הגאולה של הגר"א [כדוגמה זו, עיי' בקובץ מאמרים (לראי' וסרמן הי"ד) ח"א עמ' קנא, ואת האמת – בספר 'אייילת השחר' (לגר"א פילבר שליט"א) עמ' 163, וחב"ן כמה נמהרו דבריו האינטיים כנגד צדיק הדור, ועיין דברי הגר"א שפירא זצ"ל בספר 'אמרי שפר' עמ' רעג].

יש לרעת, כי שיטת הראי"ה כולה, מבחינת תוכנה ועניין התהליכים של משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, מבוססת על שיטת הגר"א. שיטתו של הראי"ה, המדברת על תוכני תקופת משיח בן יוסף, שהם קיבוץ גלויות, בניין הארץ וישובה, פריחת החקלאות, מלחמות באויבי ישראל וגילוי סתרי תורה, שואבת כל כולה מכתבי הגר"א ותלמידיו. גם לרעיון הריחוק מן הקדושה בראשית זמנו של משיח בן יוסף, שהראי"ה כינה אותו 'חבלי משיח' ובמקום אחר 'חוצפת המשיחיות', יש מקור בדברי הגר"א. מכתביו של הגר"א שאב הראי"ה את ראייתו העמוקה ואמונתו האיתנה שמה שהולך ומתגשם נגד עיניו אינו מעשה שרירותי של יחידיים או מפעל אנושי רגיל, כי אם תוכנית אלוהית להגשמת הבטחתו לעמו [ועיין 'חזון הנבואה' עמ' קמח. ועיין באורך בספר 'עולם נסתר בממדי הזמן'].

כבוד תורה אצל הגר"א

לפני שניכנס לעומקם של דברים, נספר מעט כמה הקפידו על כבוד תלמידי חכמים בבית מדרשו של הגר"א. וכך מתאר הגאון ר' חיים מוולוז'ין – תלמידו המובהק של הגר"א, את מנהגו של הגר"א כאשר נמנע מלקבל דבריו של חכמים אחרים:

"כי יותר שהיה רבינו הגדול נ"ע אשכול גדול שבגדולים, יותר היה נמוך ושפל בדעתו מכל אדם אשר ע"פ האדמה ממש. על גביו ירדו מים עמוקים למקום עמוק עמוק ונמוך בדעתו גם הלוים תראו גודל ענוותנותו שמעולם לא הזכיר שום חכם שהשיג עליו ברובא דרובא, רק כפי שיטתו היה יושב ודורש טוב לעמו כמפי הגבורה. למען לא יתכבד בקלון החכם המושג או המחבר ולזאת גם בסולתם אשר קלט לא נשא שמותם"

[הקדמתו ל'שנות אליהו'].

ומאידך, ביחס לאנשים מסוימים שהעיוו לחלוק בחוצפה על הגר"א, כותב תלמיד הגר"א – הגאון ר' ישראל משקלוב דברים נוקבים, שיש הרבה מה ללמוד מהם לדורנו: "ואולם עתה בכוה"ר בדור הזה שהקטן בולע את הגדול כמה אני אם יש בדור הזה שימסור נפשו לעלות לעליה לדרשן או אפילו לשם עיונו לאשכוחי טעמא. ולא אישי דברתי במתים החופשים מן התורה, אנשי בלי עול המשמינים ליבם לבל ידעו ויבינו אור חכמת הרב הדומה למלאך ד' צבאות, ובלתי לבזות רבנן קדישין עיניהם, עליהם הכתוב אומר "זוכי מוות יבאיש יביע שמן רוקח". דימה המבזים ת"ח לזוכי מוות כמו הזוכים שמוסרים עצמם ליפול בהשמן רוקח המרותחים ואך (בשביל) להבאיש השמן,

כן המבזים ת"ח יודעים זה דרכם בין האפיקורסים שאין להם חלק לעולם הבא, כדחשבי להו בפרק 'חלק', וכסל למו ומחירין עצמן למיתה ומבאשים ומבזים ת"ח ושמתים אלי גיל ישישו כי ימצאו מקום בדברי רבינו הגדול לדרות בו על דרך ונתתי מכשולים לפניו ומדברים עתק בגאווה ובוז על צדיקו של עולם, יתחרשון ישתתקון. אלא אפילו היראים והשלמים שמענו וגם בעינינו ראינו אשר הרימו ידם ללבוש גאות ועזו לאמר כי השיגה ידם להשיג על דברי רבינו הגדול (הגר"א) וממטו ליה חתר שיחה קלה, אשר בעודנו חי לא היה להם פתחון פה לפניו, וכל הנה ככופתא דחמרא לגביה ובי"ה כי שקלו למטרפסייהו כי בכל אשר ראינו ושמענו השגתם הן הם העידו על עצמם גבהות ליבם כי כד ניימו ושכבו אמרו להא מילתא ואינן כדאין להעלות על הכתב גהרות טעותם כי ממקומו הוא מוכרע" [מתוך ההקדמה לספרו 'תקלין חרות'].

"המחלוקת היא תכלית הקלוקלים"

תלמיד נוסף של הגר"א – הגאון ר' מנשה מאיליה (עיין אודותיו בגליון 54), מתייחס בכתיבו לענין המחלוקת הרעה בין הצדיקים. ר' מנשה סבל בעצמו ממחלוקת קשה, כאשר מתוך חיפושו אחר האמת העיו לומר דברים שונים מהמחשבה ההמונית, ומי שהגן עליו היה רבו הגר"א [עי' 'מגד גבעות עולם' ח"ב עמ' טו]. במשך חייו ניסה ר' מנשה לשכך את אש המחלוקת הנוראה בין המתנגדים לחסידים, ואף כתב על כך ספר שלם 'פשר דבר'. בתוך הספר, מבאר ר' מנשה את עוון המחלוקת והפירור, ואת גורמיו:

"ועתה נשוב לכוונתנו כפי שיעדנו בתחילה, לעשות פשרה בין הצדיקים. היינו אותם שאינם חפצים אלא רק ביושר וכל כוונתם לשם שמים. ועכ"ז רבתה המחלוקת אף בין אנשים כאלה, אשר הוא תכלית הקלוקלים שבעולם [...] וכל זה בא מחמת חולי ההרגל, שמה שמורגל אצלו הוא חושבה כאילו קיבלה מהר סיני [...] (ולמרות שהם) דברים העומדים ברומו של עולם, יסודם הוא פשוט. ואם נכשלו בדברים פשוטים, אזי מה שהורכב מהם לאפס ותוהו נחשבו" [ספר 'פשר דבר', מובא בקובץ 'ישורון' ח"ה עמ' ריז].

הגר"א עצמו כותב בכמה מקומות דברים חריפים ומעזיזים ביחס לעוון המחלוקת, ולאילו הנופלים בו: "בעלי מחלוקת גרועים מכולם (מכל מיני ערב רב) ונקראים עמלקים, ואין בן דוד בא עד שימחו מן העולם" [אבן שלמה' יא ח ע"י ש].

מהדברים שראינו, אנו יכולים להבין כי הגר"א ותלמידיו השקיעו מאמצים רבים להרבות שלום בעולם, ולהרבות כבוד ת"ח. אך אם נדמה שכך גם נהגו כלפיהם, הרי שאין הדבר פשוט כלל, כפי שנראה להלן.

תורת הגאולה של הגר"א

"זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" [דברים לב, ז]. בפסוק זה פתח מרן הגר"מ חרל"פ זצ"ל את דבריו באספת צאצאי תלמידי הגר"א ביום ג' תשרי תש"ח (לקראת מלאות מאה חמישים שנה לפטירתו של רבנו הגר"א ומאה וארבעים שנה לעליית תלמידיו לאר"י).

וכך אמר הגר"מ בשיחתו: "מצווה מן התורה לזכור ולשאל מן הזקנים, בינו שנות דור ודור – כלומר, הבינו את התנאים של הדורות הקודמים בדכי שחבינו את ערך מעשיהם ועמלם. ואם אינך מבין אותם שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. ובנוגע ליסוד יישובנו הנאדר בקודש, הרי חובה ראשונה לקיים מצווה זו, מוטלת על צאצאיהם של תלמידי הגר"א מייסדי הישוב, וגם לקיים דברי רבותינו מעשי אבות סימן לבנים [עי' סוטה לה]. מעשי אבות ירשו בנים. יחד עם זה חובה רבה על כל איש ישראל לקחת חלק בירושת הרוח הקדושה והכבירה וללמוד ממעשיהם הכבירים של הגאונים מוסדי ארץ תלמידי רבנו הגר"א ז"ל בעבודת קבוץ גלויות וישוב אר"ק בעזרת ד" [מובא בספר 'אמרות שהורות' עמ' קסד].

אותה "רוח קדושה וכבירה" שמזכיר הגר"מ חרל"פ, שנולדה ברוחו של רבינו הגר"א, וממנו הושפעה לתלמידיו, המשיכה ברוב עוזה והדרה גם בדור השני של התלמידים. במשך למעלה מחמישים שנה, (ת"ר – תר"ן) שמשה המסורת של השיטה הרעיונית של הגר"א ותלמידיו ומשאת נפשם והתלהבותם ביסוד והרחבת הישוב, כשולחן ערוך. כל רמז רמזא של הגר"א בענייני קיבוץ גלויות ומצוות ישוב אר"ק היה בעיני מנהיגי העדה בירושלים כאורים ותומים, אשר עליהם מסרו את נפשם לבצע ולהוציא מכוח אל הפועל את כל הכוונות הקדושות. על יסוד המסורת הזאת היו מוסכמים ומקובלים באמונה עמוקה אצל כל תושבי ארץ ישראל, גם פשוטי העם, שלושות העיקרים הבאים:

של הקליפה) כמאמר הגמרא בסוכה" [מובא בראש הספר שו"ת נפש חיה].

בספר 'נתיבות שלום' להגה"צ האדמו"ר מדראהביטש צוק"ל הוא כותב כך:

"אמרו"ר זצ"ל היה אומר (האדמו"ר הגה"צ חיים מאיר יחיאל זצ"ל), כי שתי מצוות הללו, אהבת ישראל וישוב ארץ ישראל שהם שקולים כנגד כל התורה כולה כמאמר הזו"ל, קם עליהם הסי' בתחבולותיו והפכן במחשם של אי אלה אנשים – וביניהם ריאם וגם שלמים – לאיסור, למען הצר את צערי הגאולה. ולדאבון נפשנו זקוקים אנו לחפש מאמרים ועובדות להתירן" [נתיבות שלום, עמ' ג]. ועיין בהסכמתו המיוחדת של הראי"ה לספר זה]. במקום אחר, כותב בעל 'קול התור':

"בעוה"ר, רבים הם החוטאים חטא גדול של וימאסו בארץ חמדה, גם רבים מתופשי התורה לא ידעו ולא יבינו שנתפשו בחטא המרגלים, נסחפו בקליפת חטא המרגלים בכל מיני סברות כוזבות ותואנות שוא ומדוחים, גם מכסים את סברותיהם בדעה המופרכת שאין מצות ישוב ארץ ישראל נוהגת בזמן הזה. דעה זו שכבר הופרכה ע"פ גאוני עולם ראשונים ואחרונים, המרגלים האלה רוצים להיות יותר גדולים מרבותינו תנאים ואמוראים שקבעו שישבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה, ורבינו הרמב"ן זיע"א שקבע את מצות ישוב ארץ ישראל במצות עשה שבתורה וירשתם אותה וישבתם בה [...] ומי גדול לנו בכל הדורות האחרונים כרבינו הגר"א קדוש ישראל אשר בדברים חוצבים להבות את הארץ בתלמידיו לעלות לא"י ולעסוק בקיבוץ גלויות והרבה לזרז את תלמידיו להחיש את קץ המגולה לקרב קץ הגאולה ע"י ישוב ארץ... [מה גדול הוא הכאב של העובדה שרבים מאחב"י וביניהם גם מעשירי עם שבמדינות רוסיה אשר התכוננו בהתלהבות לנסוע לארץ במצות רבינו הגר"א ונתקרו דווקא ע"י כמה מתופשי התורה אשר לא ידעו ולא יבינו וזאת מה שכתב רבינו כי בקיבוץ גלויות יגבר הסי"א ר"ל, וזאת מה שנאמר במדרש כשישראל יוצאים מן הגלות עמלק מוזמן להם בדרך. וזהו כוח הטומאה אשר ע"ז נאמר "אשר בך בדרך", מה חזק כוחו של השטן שהכניס דעה כזוהה גם בתופשי התורה לעכב את הגאולה, הרי המרגלים היו גדולי ישראל והשטן השיאם ר"ל [קול התור פרק ה].

בעניין זה כותב מרן הראי"ה: "יסוד הגלות והשפלות הנמשך בעולם בא רק ממה שאין מודיעים את ארץ ישראל את ערכה ותכמתה ואין מתקנים את חטא המרגלים שהוציאו דיבה על הארץ אלא בתשובת המשקל להגיד ולבשר בעולם כולו הדרה והודה קדושתה וכבודה [אגרות הראי"ה א אגרת ז].

ת"ח מפחדים להביע דעותיהם

אחד מגדולי הרבנים בהונגריה בתקופת השואה, היה הגאון רבי יששכר שלמה טייכטאל זצ"ל הי"ד (אב"ד פישטיאן, ובעל שו"ת 'משנה שכיר'). הגר"ש טייכטאל היה מגדולי הקנאים נגד הציונות ונגד ישוב הארץ, ואף חתם על כרוזים הקוראים להימנע מתמיכה במיישבי הארץ. אך בסוף ימיו, ישב ובייר את הדברים מתוך מקורותיה של תורה, וגילה כי השקפתו בעניין הציונות הייתה מוטעית לגמרי, שניזונה משמועות מאמרות שרווחו בציבור החרדי כסביבתו. בספרו 'אם הבנים שמחה', שכתב ממש בזמן השואה, הוא מתאר את ההסתה הפורועה והלחץ החברתי הקשה בקרב הציבור החרדי, שגרם לו להביע דעה נגד ישוב הארץ:

"ולא די בהתנגדותם למפעל לחוד, עוד גרמו להעלות איזה שנאה בליבות הפשוטים מן החרדים לעסק בנין הארץ, עד שאם אחד פותח את פיו לדבר ולהלהיב עצמו לבנין ארצנו, הוא מושקף ומתועב בעיניהם, והכל גורעין בו: אתה ציוניסט ושקץ מועב! – וגרמו בזה מיאוס ושיקוף לארץ חמדה. ואיש הפשוט שאין לו דעת עצמו להחזיע מדינת התורה אם זה אמת או לא, ורוצה שיהיוק אותו לחרד וחסיד – הוא צועק כרכוכים על הרוצה להתעסק בבנין הארץ: אתה פושע וציוניסט, ובזה הוא מבאיש את ריחו ואת ריח ארצנו הקדושה, ובאמת הוא רק חס וישרו יודע לשאול, ואינו יודע בין ימינו לשמאלו. ואם שכמה מן הת"ח האמיתיים חושבים בליבותיהם מחשבות טובות במפעל הקדוש הזה, ומודים אמת בלבבם שרק זה תכליתנו – לקומם ולכונן את בית חיינו ולחונן את ארצנו ולרועת את אבניה ופצרה, אבל נשאר רק מחשבה טובה בלב בלבך, כי לא ימלא נפשו להוציא מחשבתו בדביבור, כי ירא וחת מהגעזרות שיגערו בו וישתנו אותו וימלא ומתועב ולציוניסט. וכה היו מפיצים שנאה ושטנה בעולם החרדי נגד הכת שנתנו ליבם לבנות את ארצנו על תילה, וממילא גרמו בזה גם מיאוס לארץ חמדה, ונפלו בעבירת המרגלים שעליהם נאמר: וירגנו באוהליהם וימאסו בארץ חמדה", ומה היה סופם של המרגלים – שגרמו ע"י בכייה לדורות. וכן המה עוד הוסיפו בכייה על בכייה [עמ' כ].

"ואודה על האמת ואזכיר את חטאי, שנם בעיני היה לנמאס המפעל הזה של בנין הארץ, שמתם שמועתי כן מהרבה חרדים, ונשרש בליבי כך, ולא התעניינתי בזה כלל כי טרוד הייתי בגירסא... ורק אחרי שלקיננו בגלות זו עיינית בהלכה זו, והאיר ד' עיני שטעות הייתה בידי וכיד אשר התנגדו לזה, ואני מודה ואומר: דברים שאמרת'י לכם טעות היו בידי. ובי"ה איני חת משום אדם לומר בפומבי דברי האמת שבליבי" [עמ' כא].

"מי שהוא משוחד בדבר – לא יראה האמת ולא יודה לדברינו, ולזה לא יועילו כל הראיות שבעולם, כי הינם מוכינם והנגיעה שבקרבם תעורר עיניהם ויכחישו אפילו דברים כשמים, כי מי לנו גדול מהמרגלים אשר הפסוק מעיד עליהם שאנשים כשרים היו, ואעפ"כ יען שהייתה נגיעת הנשיאות טמונה בקרבם [...] מאסו בארץ חמדה והתעו אחרים [...]. כמו כן הוא בזמנינו, אפילו רבנים ואדמו"רים וחסידים – לזה יש רבנות טובה, ולזה אדמו"רות טובה, ולזה עסק טוב או משרה טובה עם סיפוק גדול, אשר מורא עולה על ראשם – אם ילכו לארץ ישראל יתרופף מצבם" [עמ' לו].

יש לזכור, כי הגר"ש טייכטאל נחשב מגדולי הרבנים בהונגריה שהיו נגד הציונות, והדברים שמועיד על הלחץ וההסתה המשפיעים על דעת הרבנים המתנגדים לציונות, יש להם משמעות נוקבת ביותר. כמובן, שגם את הספר הזה, העלימו 'עוקרי האמת' בצורה מוצלחת למדי, בדרכים שונות ומשונות, מתוך פחד גדול [ע"י למשל בהקדמת בן המחבר לספר].

מדוע הכרחי להכיר בגאולה?

כותב הגר"א [בפירושו על משלי פרק ו פסוק ד, וכן בפירושו על שיר השירים ו, ג]:

"אלב הדיינים צריכים להיות בקיאים גם בטבעו של עולם כבדי שלא יהיה דין מרומה, דאם לא יהיה בקי בעניינים אלו, אף שיהיה בקי בדין תורה, לא יצא הדין אמת לאמיתו [ע"פ שבת י]. כלומר, אף על פי שיפסוק 'אמת' לא יהיה 'לאמיתו', כי אפשר שהוא דין מרומה, ולכן צריך הדין להיות בקי בשניהם". בנוסף לנחיצות ההכרה בטבעו של עולם, כותב הגר"א, כי "בכל דור, שולטת מידה אחרת של הקדוש ברוך הוא ששולטת בעולם, וכל מעשי הדרו והנהגותיהם ופרנסיהם, הכל לפי עניין המידה ההיא" [יבא שלמה' פרק יא]. דברים אלו של הגר"א היו ליסוד בהשקפתו של הראי"ה על גאולת ישראל והמתרחשת

בדורנו. וכך כותב הראי"ה באגרת לתלמידו הגר"מ חרל"פ:

"ואם יבוא אדם לחדש דברים עליונים בעסקי התשובה בזמן הזה, ואל דברת קץ המגולה ואור הישועה הרוחה לא יביט, לא יוכל לכוון שם דבר לאמיתתה של תורת אמת. כי כל זמן מאיר בתכונתו, ועצת ד' אשר יעץ להחל אור גאולה מועלפת במטמוני מסתרים כמו שאנו רואים בעינינו, ומוקפת בהמון נגעים של עניי הדעת סובלים חולאים ורחוניהם..." [אגרות הראי"ה, אגרת שעת].

מי שרוצה להתוות דרך של תשובה לדורנו, אינו יכול להתעלם ממה שד' עושה איתנו עכשיו, אינו יכול להיות עיוור מלראות את "הקץ המגולה", עליו אומרת הגמ' [סנהדרין ח.ג]: "אין לך קץ מגולה מזה שנאמר 'ואתם הרי ישראל, ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא' [ויחזקאל לו ח]. עד עתה, עם ישראל היה בגלות – רחוק מאדמתו, והארץ לא נתנה פריה. עתה אנו שבים אל ארצנו והיא נותנת פריה. השיבה לארץ אינה דבר של מה בכך. אלפיים שנה התפללנו על כך: 'תקע בשופר גדול לחירותנו, ושא נס לקבץ גלויותנו', והנה זה קורה! אמנם ישנם אנשים שעוצמים עיניהם מראות, וממשיכים להגות מילים אלו כצפוף הורזיר, מבלי לשים לב מה הם מבקשים [ע"י כוה"ב ב' כ"ד].

דורנו הוא דור ישועה, 'קץ המגולה', כפי שקבעו רוב ככל גדולי ישראל כבר לפני מאתיים שנה [ראה: ספר 'שיבת ציון', וספר 'אתחלתא היא' ועוד], וכמובן הגר"א ותלמידיו, עמדה קביעה זו בראש מפעליהם. תלמידי הגר"א לא היססו מלהשתמש בביטוי 'אתחלתא גאולה', בדברים של תקופתם, כאשר בארץ ישראל נמצאים יהודים מרובים והישועה השלימה עוד רחוקה. כמובן, כל זה אינו מונע מאיתנו מלראות את כל הבעיות הקשות, בגשמיות וברוחניות, וכפי שכותב שם הראי"ה: "... הגאולה מועלפת במטמוני מסתרים, כמו שאנו רואים בעינינו, ומוקפת בהמון נגעים של עניי הדעת סובלים חולאים ורחוניהם" [אגרות הראי"ה שם]. אך יש לזכור שהגמרא עצמה כבר דנה ביחס בין גאולה לתשובה [סנהדרין ח.ג]: "ומסקנתה היא שהגאולה – כלומר: קיבוץ גלויות – לא תלויה בתשובה. כך גם פוסק הגר"א בכמה מקומות. בהערותיו לתיקוני זוהר [קפ"ו]: אומר הגר"א, כי הגאולה תבוא בדרך שכולו חיוב. ויותר מזה: לפי הגר"א, סיבת הגאולה אינה מעשיהם הטובים של עם ישראל, אלא העובדה שכאשר עם ישראל בגלות זהו מצב של חילול ד' [ע"י ויחזקאל לו כ], ואילו גאולת ישראל מטרתה להרים קרנם של ישראל בעולם, ובכך להביא לידי קידוש השם. וכמ"ש: "ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באבה"א. את חשיבותה של הגאולה לא נוכל לתפוס בשום אופן, כל עוד נסתכל מבט מצומצם וכמותי על המצוות. גם בחו"ל, יכול עם ישראל לקיים מצוות ולעסוק בתורה. מבחינה אישית, אין הרבה משמעות האם היהודי נמצא בחו"ל או בארץ. עיקר ההבדל הוא ברמה הלאומית. עם ישראל בגלות הוא מת, כפי שאומר הגר"א [הקדמה לספרא דצניעותא], ואילו החזרה לארץ היא בעצם תחייתו של עם ישראל. זאת הסיבה שאנו מצפים ומתפללים אלפי שנים לגאולה, וזאת הסיבה לכל המעלו של הגר"א לעורר את שיבת ציון. לא בשביל לקיים מצוות פרטיות ונספוט, אלא להקים את עם ישראל לתחייה [ע"י יודיש לצי"ן ט - יג].

חשוב לנו לדעת, שהביטוי 'גאולה' פירושו: קיבוץ גלויות, ולא כמו הביטוי שהשתרש היום 'גאולה רוחנית', שאין לו שום מקור בדברי חז"ל. בלשון הגמרא, 'גאולה' פירושה אך ורק קיבוץ גלויות ובנין הארץ, ואילו מצבו הרוחני של העם נקרא 'תשובה'. וכאמור, הגמרא פוסקת ש"גאולה לא תלויה בתשובה". כמובן, שבדור שלנו, מתקיים הרבר, כפי שמצד אחד עם ישראל נאל, ומצד שני המצב הרוחני אינו מושלם.

לצערנו, רבים התעלמו מהשקפתו של הגר"א בעניין, ולא הכירו ב"קץ המגולה". בנייהם גם אנשים הנחשבים כ'תלמידי הגר"א', כאשר מעולם לא עסקו בצורה מסודרת בשיטתו בעניין הגאולה (אשר העיסוק בה מועט ביותר). הקושיות הרבות שיש להם על המציאות או על הנהגת ד', מונעות מהם לראות את הפלאים שד' עושה עם עמו [ע"י דברי התנאים של הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל כנגד דעות אלו. בקובץ 'שיבת ציון']. התופעה הזאת אינה חדשה. ישעיהו הנביא כותב: "החרשים שמעו והעיוורים הביטו לראות, מי עיוור כי אם עֲבָדֶי [...] ראות רבות ולא תשמע פקוח אוזניים ולא ישעיה מב יח-כ]. כך גם היה בזמן עזרא ונתמיה שאנשים גדולים לא שמו ליבם שד' עושה ישועה לעמו, ואף התלוננו על הרמה הרוחנית של העם [ע"י יומא ט, זכריה ד, י, טוטה מח].

דעת הרב מפוניבז' על 'אתחלתא דגאולה'

גם אצל גדולי ישראל היה מוסכם הרבר כי אנו נמצאים ב'אתחלתא דגאולה'. כך למשל כותב הגר"מ כהנמן זצ"ל, ראש ישיבת מפוניבז', לאחר קום המדינה:

"אין בעל הנס מכיר בנסו" הנסים והנפלאות, התשועות והמלחמות שהתרחשו בארץ הקודש ובעיר הקודש והמקדש, גם אלה שראו ושמעו בעיניהם, גם אלה שחזו זאת מבשרם ממש, אינם מצליחים להביע את מעמקי רגשותיהם. ומי כמוני אשר נדד בימים אלה על פני קיבוץ היהודים בגלויות, מסוגל יותר לחוש את תעצומות הנסים, לחשוב יותר על פשר המאורעות המופלאים מאד. הלשון שלנו דלה ומוגבלת מלבטא, ואף כח הדמיון מצומצם מדי מכדי לתפוס ולהקיף את מושלם" [קובץ חידושים' עמ' כט].

כך גם מספר הגאון ר' אריה בינה זצ"ל: "נאמנים עלי דברי הרב מפוניבז', הרב יוסף כהנמן, שלא פעם אמר ברבים, שאנו חיים בזמן של אתחלתא דגאולה, וגם אני שמעתי את זה ממנו. בישיבת מפוניבז' ידוע שהייתה מחלוקת – הרב מפוניבז' היה תולה דגל ביום העצמאות, והיו כאלה שהורידו לו את הדגל. בהספד על ר' אהרון קוטלר הוא דיבר על אתחלתא דגאולה, ובציבור שהיה שם היו כאלה שנבהלו מזה. עבר לחש בתוך הציבור: "מה הוא מדבר? אומר דברי ציונות, ח"ו, דברי כפירה". עבר לחש – והוא הרגיש את זה. באתו רגע הוא השיחצא וזה החיפוצא יסגא... הוא מסכת טוטה, האומרת שאחד מן המינים של עקבתא מרמיחא זה ש'חיפוצא יסגא... התכוון לחיפוצה הזו שהם הולכים ללמד אותה אין לדבר ומה לדבר" [תור אריה בינה זצ"ל, מובא בספר 'אתחלתא היא' ח"א עמ' שכד]. יש לציין, כי גם לאחר שנפטר הרב כהנמן זצ"ל, הקפידה אשתו לתלות בביתה את דגל ישראל ביום העצמאות, כהמשך למנהג בעלה [שם].

הגר"מ רוזנטל: "כנופיה של משליטי טרור!"

כידוע, אותם קנאים מעלימי האמת, מלבד מלחמתם ברעיון ישוב הארץ והגאולה, נלחמו גם נגד מרן הראי"ה, וגם את תורתו ודמותו ניסו להעלים ולשהיח מאת הציבור, במעךר העמולה רב היקף שמשך מאז ח"ד הראי"ה ועד ימינו אלה. מנגד, ניפחו הקנאים מספר דמויות שהתאימו לשיטתם הקיצונית, ויצרו מהם קדושי עליון ומורי דרך. בין דמויות אלו היו גם אנשים תימהונים ומפוקפקים, ואף כאלה שנודו והוחרמו ע"י הבי"ד של ירושלים תחת ההגדרה "מורמים לבעייה של בויזן ת"ח" [הרחבה על כך בגיליון 50]. העמולה שיטתית זו, אשר הרבה עתונאים מסייעים בידה, היא זאת שקובעת לנו את

רמת גדולות של גדולי ישראל, ע"פ הגדרות ברורות ביותר: כאשר מדובר ברב בעל גישה חיובית לציונות, הוא בסך הכל 'הרב', ואילו כאשר מדובר ברב קנאי המתנגד לציונות, הוא זוכה לתואר 'הרה"ג', ובכלל, כמה שהרב יותר קנאי, הוא נחשב 'חרדי יותר, ומעמדו יהיה מבוסס יותר. יש ביד העיתונאים מילון שלם של תארים: 'מרן', 'פוסק הדור', 'מעתיק השמועה' וכדו', שכמובן יקבלו אנשים מאוד מסוימים, ואילו רבנים אחרים באותה דרגה, לא יזכו לתארים אלה, מפני שדעתם אינה כ'דעת תורה', קרי: דעתם של הרבנים שזכו (ע"י אותם עיתונאים) לתואר 'פוסקי הדור' או 'מעתיקי השמועה'. מיום ליום, מוסיפים עוד ועוד תארים לרבנים הגאונים באמת, כי את האחרים הרגילים כבר חילקו לרבנים הגאונים פחות. הליכוד לתאר מציאות עגומה זו, הגאון ר' יעקב רוזנטל שליט"א (אב"ד חיפה) בהספידו את הגאון ר' אברהם שפירא זצ"ל, ראש ישיבת 'מרכז הרב'. הנה חלק מהדברים:

"ר' אברום אהב את ציון, אהב את ירושלים, אהב את ארץ ישראל, ומותר להגיד: אהב את מדינת ישראל, שאנחנו חייבים להתפלל שהיא ראשית צמיחת גאולתנו, ולא להתחכם ולא לעשות דרידלך ולא להיבהל משום גורם! הדרך הנכונה היא הדרך של ר' אברום [...]. וזו בוטח על האבידה הגדולה הזאת, אבדת הגאון ר' אברום, ועל התורה שניטלה מאיתנו, [...] וכל התלמידים שבישיבה שהקים לפצירתה, ועל כל המיוחד שבה, ולא פחד ולא סג ולא חת מאף אחד. היום זה עולם, (אני) לא רוצה להגיד... של טרור! עולם של פחד, עולם של כבוד! – שטויות והבלים, שכאלו יושבת וועדה וחולקת תארים, זה 'גאון גדול' וזה 'גאון קטן'... אי אפשר לתאר! [...] זה חבורה של... לא רוצה להגיד... כנופיה! של משייט טרור, משייט כבוד. ור' אברום לא מהם ולא מהמונם. הוא יהודי ירושלמי עם הצניעות של ירושלים, ושמרו על הצניעות והפשטות הזאת" (ההספד מובא בשלמותו בקובץ 'יחיי בנסוע הארון'). אין כל פלא אם לאחר תעמולה כזאת, ישנם אנשים הסבורים שגודולי ישראל התנגדו לציונות או לראייה קוק, כאשר כל מי שמביע דעה חיובית בעניינים אלו, יוצא אוטומטית מרשימת 'גודולי ישראל' (עוד על תופעה זו ראה בספר 'מבחיירי צדיקאי' לגה"צ ר' יוסף זוסמן זצ"ל).

דברי מרן הראי"ה בייחס למתנגדי

כאשר הוציא מרן הראי"ה את ספרו 'אורות', היו קנאים שהתרגזו מאוד מהספר, והכריזו עליו מלחמה. כמובן שהראי"ה לא נבהל מהם, וכך הוא כותב:

"על דברי הרבנים בענין 'אורות', אין לשים לב. ככה הוא הדרך של אנשים הרגילים של לעיין בהלכות דעות, שמתרגזים נגד כל ביאור והארה שנוראית להם כחדשה, אע"פ שבאמת יסוד הדברים עתיקים הם, וממקור הקודש הם יוצאים. וגדולים טובים ממני, בכמה דורות, נצטערו בצער זה" (אגרות הראי"ה ח"ד עמ' סח). הבאנו בעבר את דבריו של זקן המשגיחים 'גה"צ ר' גדליה איזמן שליט"א, שסיבת המחלוקת על הראי"ה הייתה בגלל שהחולקים לא זכו להגיע למדרגתו הנשגבה, ואף לא להסתכלות קדושה ועמוקה כשלו (הוא ב'שבת הראי"ה' גיליון 50). בצורה דומה התבטא תלמידו של הראי"ה – הגה"צ ר' יצחק הוטנר זצ"ל: "הרב היה גדול בתורה, ביראה ובחסידידות, מכל אלה אשר חלקו עלי"ו" (ליקוטי הראי"ה ח"ב עמ' 19. ועיין 'אגרות הראי"ה' עמ' תקסו ועמ' קתת). מסופר על הגאון ר' שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל (גיסו של הגרי"ש אלישיב שליט"א), שכאשר היה שומע וויכוחים וטענות על הראי"ה היה אומר: אין אפשר לרבר על אדם שהשכינה לא זזה ממנו!"

במקום נוסף מציין הראי"ה אחת מהסיבות לרוגזם של הקנאים, וכך הוא כותב: "כפי הנראה שהקנאים האצילי והלאומי שמתבטא באורות", כמו בכל שאיפותינו הפנימיות, הוא באמת נגד רוחם ונגד יכולתם הפשוטת" (אגרות הראי"ה ד' עמ' פח).

כמובן שהקנאים מעולם לא למדו את דברי הראי"ה בשלימותם עם מקורותיהם, ומפני כך הבינו בהם הבנות משובשות ולא פלא שהם פירשו את תורתו שלא כהלכה. הם לא הבינו שמדובר פה בדברים עמוקים ביותר ומורכבים מאוד, שאי אפשר להבינם בקריאה ראשונה ומהירה. וכך היה אומר הראי"ה: "ידוע שתומים' מהר"י אייבשיץ יש ללמוד ביגיעה ובקושי. וב"ה גם ללמוד דברי מחשבה שלי, כגון 'אורות', יש צורך במאמץ וביגיעה, ואי אפשר לקרואם על הספה כפתיח" (שיבת הראי"ה עמ' רמז).

מרן הראי"ה ידע כי סופם של מחלוקות מסוג זה, שמתבטלות ונעלמות כעבור כמה דורות, כפי שהיה אצל כמה מרבותינו. וכך היה אומר: "לא כל דבר יכול להימדד בקנה המידה של שעתו ומקומו. ישנם דברים שרק כעבור זמן מתבררת אמתתם. ככל שיתרחקו הדורות מתקופתי, ייטיבו יותר להבין אותי ולהעריך את דרכי, וכמו שקרה לרמב"ם בשעתו" (שיחות הראי"ה עמ' רפח).

דעת הגרי"ש אלישיב על בעלי מחלוקת

את העובדה הזו, שהקנאים לא הבינו נכון את דרכו של הראי"ה, אנו יודעים גם מדברי הגרי"ש אלישיב שליט"א (שזכה להכיר אישית את הראי"ה). בגיליון 50 סיפרנו בהרחבה על מחאותיו החריפות של מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א על אותם המעצרים להשמיט ולהעלים את תורתו של הראי"ה קוק מן הספרים. באחד המקומות, כשהגיע לפניו סיפור כזה, הסביר הגרי"ש את דעתו: "הרב קוק היה אדם קדוש, ולא הבינו אותו כראוי". והוסיף, שאילו הדבר היה תלוי בו, היה מפרט את זה שהענין להשמיט הדברים! (מפי הרב יוסף בוקסבוים זצ"ל). וכבר העיד הגה"צ ר' יוסף ליב זוסמן זצ"ל, שכל הת"ח שהכירו מקרוב את הראי"ה, כיבדוהו והעריצוהו. ואילו אותם המתנגדים – היו כאלה שלא הכירוהו באמת (מבחיירי צדיקאי עמ' קנט). את דעתו של הגרי"ש אלישיב ביחס לקנאים המרבים מחלוקות, נוכל ללמוד מדברים שמסר בשמו חתנו הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א, ואלה הם דבריו:

"הגאון גרטיין [לא]: מספרת על רב הונא ורב חסדא שישבו ולמדו, ולפתע עבר במקום גניבה, אדם המוזכר בש"ס כמה פעמים. אמר אחד האמוראים לחברו: הבה נקום מפניו משום שהוא בר אוריין, ואילו חסדא הגיב שאין צורך לקום משום שגניבא הוא 'פלאגא', איש מחלוקת, 'בעל מריבה' כהגדרתו של רש"י.

הגרי"ש אלישיב הדגיש באוזני את חשיבותו של רב הונא, וכפי שהגמרא [גיטין נט:]: אומרת שאפילו רבי אמי ורבי אסי, חשיבי דארעא דישראל' התכופפו לפניו, ולמרות גדולתו העצומה – וחסוף מורי חמי – רוב היה מוכן להתכופף לפני גניבא. הרי לנו מושג ברור ערכו של גניבא, ולאמלא היה בעל מריבה היה רב הונא מכבודו ביותר. הרב אלישיב הדגיש עוד שהסיבה שרב הונא לא קם, היתה רב מפי פלגנותו, ולא בשל זלזול של גניבא במצוות, כי אם היה איש המוני שאינו חרד על קיום מצוות הרי נפסק בשו"ע שאסור לקום מפניו. פלגנות זו הביאה אותו לבסוף אל עמוד התלייה, כמובא בגמ' [גיטין סה:]. מורי חמי הצביע בפניו על המאירי במקום האומר: "תלמיד חכם – כל שאינו מצוין במידותיו וטכססיו, אין שאר חכמים חייבים לנהוג בו כבוד של תלמידי חכמים". "מצוין במידותיו וטכססיו" – גם כאשר לעצמם צריך לעשות מחלוקת, יש לנהוג בטכססים, כדי לא לגרום לחילול השם וחילול כבוד התורה, ומי שזנח נהוג כך לא צריך לכבדו" (עליו לשבח' בראשית עמ' תמ).

הרב קעניג: "הבע"ד מתגרה להרבות מחלוקת בישראל"

דברים חשובים ביחס למחלוקת שהייתה על הראי"ה, מוסר לנו ר' גדליה אהרן קעניג זצ"ל (שהיה מגדולי חסידי ברסלב בדור הקודם), במכתב מדהים בתוכנו, אותו שלח לגרמ"צ נריה זצ"ל:

"בעז"ה היום יום שני בשבת ה' שמיני כ' לחודש אד"ש שנת תשל"ו לפ"ק. לכבוד ידיד נפשי החה"ש אוהב נאמן לתורת אדמו"ר ציס"ע נחל נובע מקור חכמה כש"ת הרב משה צבי נריה שליט"א.

[...] מפי אדוני אבי מורי החסיד האמיתי מוה"ר אליעזר מרדכי זצ"ל, כן שמעתי הרבה מפליג בשבחו (של הראי"ה), בגאונותו ובחסידיותו, מאז היותי עלם רך ועד היותי אב [...] ובעיני ראיתי איך שמחה על זלזול בכבוד הרב זצ"ל, ובאוזני שמעתי הצעקות שעקב בכל כוחותיו בימי זקנתו, מתוך כאב ליבו באמת, על זלזול קל שזולזו מתנגדי מרן הרב זצ"ל [...]. עוד מה שמעתי מפיו זקני [...] פעם אחת בסעודת צדיקין הבן ישבו יחד כ"ק מרן הגרא"י קוק זצוק"ל ועל ידו יושב כ"ק מרן הגר"ח זצוק"ל זוננפלד, וכשרמן הגרא"י הכהן בירך ברהמ"ז על הכוס וטפטפו כמה טיפות מידי, שם מרן הגר"ח ידיו תחת ידי הכהן, לקבל הטיפות שטפטפו מהכוס, וליקק אותם כמה וכמה פעמים. ואמר לי אא"ז שמאז לא האמין לשום דבר לשון הרע על מרן הגרא"י הכהן זצוק"ל. כשסיפר לי זאת אא"ז ז"ל הייתי בגיל צעיר, וסיפור זה נחקק כל כך עמוק בלבבי, שאין אי יכול לשכוח, כי נדמה לי לפעמים כמו שאני בעצמי הייתי מרן הגרא"י את הדבר. מזד מה שאנוכי יודע מפי הורי, בנוגע לצדקתו ואמיתותו של כ"ק מרן הגרא"י הכהן קוק זצוק"ל, וביותר הבינותי זאת כשגדלתי וזכיתי להתקרב בס"ד לתורת אדמו"ר הננמ"ח זיע"א, עד כמה שהבעל דבר זכו מתגרה להרבות מחלוקת בישראל, ובפרט בין חכמי צדיקי הדור, ועד כמה שצריכים ליהרר מלקבל דברי לשון הרע ורכילות זכו, שמדברים המדברים לזלזול ח"ו באחד המיוחד שבהם, ודיי בזה כעת. גדליה אהרן קעניג" (ליקוטי הראי"ה ח"א עמ' 161).

כירוע, הגרי"ח זוננפלד היה אחד המעריצים הגדולים של הראי"ה, והיה אוהבו בלב ונפש, למורת רוחם של הקנאים. כמו כן הביע הגרי"ח את דעתו במפורש כי אנו בדור 'אתחלתא דגאולה' (נאה: 'בתוך החומות', עמ' 290. ספר 'מפיעה', ראיון עם הגרי"ח. 'אם הבנים שמחה' ג נא. 'מוסד היסוד' עמ' 294. 'האיש על החומה' סוף ח"ב. 'ציון בית חיינו', לרב יואל שוורץ שליט"א, עמ' 108) מסתבר, שאילו העלמת האמת מצד הקנאים – היינו שומעים על סיפורי הערצה נוספים מזד הגרי"ח כלפי הראי"ה.

הפצת האור – בברכת גדולי ישראל

מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, היה ממעריציו הגדולים של מרן הראי"ה, ואף זכה להיות משומעי לקחו בהלכה ובאגדה. בדמותו של הראי"ה הוא ראה דמות מופת נדירה ונשגבה, והיה לומד ממנו מוסר ויראת שמים. מדי שבת בשבת היה מגיע הגרש"ז יחד עם אביו, הגה"צ הגר"ח'ל אויערבך זצ"ל (ראש ישיבת המקובלים 'שער השמים') להשתתף בסעודה שלישית אצל מרן הראי"ה, שלאחריה היה נהוג הגרש"ז לכתוב לעצמו את תוכנה. הדפים קיימים עד היום, עשרות שנים אחרי כתיבתם, ואנו מקווים שיתפרסמו בקרוב.

כל חייו נלחם הגרש"ז נגד אלו המעלימים את גדולתו ותורתו של הראי"ה, ואעפ"כ בסוף ימיו התבטא בהאי לישנא: "אני מפרד שמא לא מחיתי מספיק" (קונטרס 'אור שלמה' עיי"ש). ששמע שמישהו השמיט בספרו דברים מהראי"ה זצ"ל, התפלא מאד: "יש עוד אנשים שמסתגלים מהראי"ה קוק זצ"ל?" [שם].

בעניין זה כותב ר' יונה עמנואל זצ"ל: "לפני כמה שנים סיפר לי מו"ר (הגרש"ז) על הערכתו הגדולה להראי"ה קוק זצ"ל. הוא סיפר שבזמנו קנאי אחד רצה להיכנס לרב קוק ולצדק עליו, ובחזון הוא שמע איך הרב קוק לומד עם עצמו פרק בתנ"ך, שמע ונדהם ועזב! הרב קוק למד בהתלהבות גדולה, עד שהקנאי ראה והשתכנע שאין מה להתווכח עם צדיק כזה" (המעין, ניסן תשס"ד, עמ' 4).

כשהוציא הגרמ"צ נריה זצ"ל את ספרו 'שיחות הראי"ה', ובו סיפורים על הראי"ה, שלח לו הגרש"ז מכתב ברכה מיוחד, בו הוא מברך אותו שיוזכה להמשיך ב'עבודת הקודש' – גילוי אורו הגדול של הראי"ה, אותו הוא מכנה: "רבנו זצ"ל". וזה לשונו:

"לידידי הגדול ומאוד נעלה בתורה ויראת ד' טהורה הרב משה צבי נריה שליט"א. אחרדה"ש באהבה רבה ובכבוד כיאות. בנו היקר הביא לי מתנתו החשובה שיחות הראי"ה, ומאוד מחויינת לי שיתבאר ומדינא ליה, גין מתנא טבתא דא, דשרד לן מר בטיבותיה. והנני בברכה שוכותו הגדולה של רבנו זצ"ל תעמוד לו להמשיך בעבודת הקודש, מתוך הרחבה ושמחה, להרבות דעת ד' ותורתו" (צילום המכתב מופיע בספר 'ליקוטי ראי"ה' ח"ג עמ' 101. המכתב משנת תשל"ט).

כאן המקום לציין, שכאשר הגרש"ז היה אומר 'הרב' (בסתמא), הייתה כוונתו למרן הראי"ה. כמובן שבכתביו הוא מכנה את הראי"ה: "מרא דארעא דישראל". סיפר הרב יעקב רבובסקי, כי פעם אמר לו הגרש"ז: "דע, כשאני אומר לך (באדיש) 'דער רב', דע לך שהנני מתכוון לרב קוק זצוק"ל. אין אני מכנה בשם 'דער רב', 'מרן', כי אם לרב קוק [קונטרס 'אור שלמה']".

כנגד כל הסתרת האמת, מתבררת נחיצותו של ארגון 'אור האורות', שנוסד מתוך עידודם וברכתם של גדולי ישראל מכל החוגים. השבוע אנו חוגגים ומציינים שנה להקמת הארגון, שנה בה עסקנו בפעילות נרחבת והפצה בהיקף מרשים, שזכו לתגובות נלהבות ביותר מהציבור על כל גווניו – ה'דתיים' ו'החרידיים'. יהודים רבים, בהם פשוטי עם, בני ישיבות ואף ראשי ישיבות – הביעו באוזנינו את הנאתם מהעלון, ואף ביקשו לקבל חומר נוסף. 'פתחתם לנו צוהר חדש, פתאום גילינו והבנו מי זה באמת הרב קוק!' "לא ידענו שגדולי ישראל התייחסו אליו בהערצה כה רבה", הגיבו קוראים אחרים. היו גם חרדים שכאבו באוזנינו על כך שאנשים בעלי דעות קיצוניות כדוגמת 'נשורי קרתא' השתלטו על כלל הציבור החרדי המתון, ומדברים בשמו דברים נוראים ומסוכנים. אנו מתפללים שנוזכה להרבות שלום בין כל המחנות בעם ישראל, ולהוסיף אהבת ישראל בתוכנו, ומתוך כך נוזכה לגאולה שלימה של כ"א.

העלון יוצא לאור בסיוע 'דפרי שיר' –
הדוכן שלך לספרי קודש ומוסיקה יהודית.
סניף ראשי: תחנה מרכזית ירושלים.
פלאפון: 052 4797380